

**СКУПШТИНА
СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

РАД ДЕЛЕГАТСКЕ СКУПШТИНЕ ОД МАЈА 1978. ГОДИНЕ

**Материјали и стенографске белешке
са седница Скупштине и већа**

Иван Стамболић: Другарице и другови делегати, желео бих да захвалим на поверењу које ми је као кандидату за председника Извршног већа Скупштине СР Србије указано.

Пре него што вам предложим нови састав Извршног већа, хтео бих да кажем да је о њему постигнута сагласност са Комисијом за избор и именовања Скупштина СР Србије, као што је већ речено, и тако он представља заједнички предлог. При сачињавању овог предлога имали су се у виду улога и задаци Извршног већа Скупштине СР Србије, утврђени Уставом СР Србије, принципи кадровске политике у нашем делегатском систему и критеријуми утврђени документима Савеза комуниста и Социјалистичког савеза за изборне функције у скупштинама и органима друштвено-политичких заједница.

Имајући у виду ове основне критеријуме, водило се рачуна о идејно-политичкој опредељености кандидата за политику Савеза комуниста Југославије и о њиховом доприносу развоју социјалистичких самоуправних односа, као и о њиховим радним и стручним квалитетима. Водило се такође рачуна о укупном кадровском саставу делегатске Скупштине и органа и организација у Републици, о територијалној и регионалној заступљености и националном саставу, као и о потреби да се на одговарајући начин, стручно и квалификовано и политички одговорно обављају задаци на свим секторима друштвеног живота и рада.

У уверењу да су ови принципи и критеријуми у највећој могућој мери испуњени, дозволите ми да вам, у складу са уставним овлашћењима и скупштинском процедуром, предложим састав Извршног већа Скупштине СР Србије:

За потпредседнике Извршног већа другови Крста Аврамовић, Милан Драговић, Вељко Марковић, Милован Марковић и Радоје Стефановић.

За секретара Извршног већа – др Богдан Трифуновић.

За чланове Извршног већа: Петар Антонијевић, Милан Зечевић, Милутин Цветковић, Иштван Бердал, Џабир Џабири, Стојан Стојиљковић, Борисав Сребрић, др Живана Олбина, Мирко Милорадовић, др Миленко Мојсиловић, Војислав Станковић и Раде Чолић.

За секретаре који руководе републичким органима управе, а који су по положају чланови Извршног већа, предлагем:

За републичког секретара за народну одбрану Драгомана Радојичића.

Желим да код овог предлога учиним две-три напомене. Предлажемо да се и трећи пут на ову функцију именује друг Драгоман Радојичић, генерал-потпуковник авијације ЈНА, имајући у виду резултате и успешност са којом је обављао ове задатке у претходним периодима, као и потребу да се заврше обимни и значајни послови из области народне одбране који су започети, који стоје пред Скупштином СР Србије и Извршним већем Скупштине, а на основу мишљења изражених у консултацијама које су обављене са друштвено-политичким организацијама и органима у Републици и другим одговарајућим органима.

За републичког секретара за унутрашње послове – Виобрана Станојевића, за републичког секретара за правосудје и општу управу – мр Миодрага Трифуновића, за републичког секретара за финансије – Борислава Атанацковића, за републичког секретара за привреду – Крсту Јовановића, за републичког секретара за саобраћај – Зорана Настића, за републичког секретара за пољопривреду, шумарство и водопривреду – Слободана Миливојевића, за републичког секретара за тржиште и цене – мр Миливоја Стојковића, за републичког секретара за урбанизам, стамбене и комуналне делатности – Ратка Вујновића, за републичког секретара за рад – Милијана Поповића, за републичког секретара за образовање и науку – Милана Милутиновића, за републичког секретара за културу – Божицара Манића, за републичког секретара за информације – др Војислава Мићовића, за републичког секретара за здравље и социјалну политику – др Николу Шуменковића, и за републичког секретара за борачка и инвалидска питања – мр Николу Степановића.

Молим вас да предложени састав Извршног већа Скупштине СР Србије прихватите.

Користим се овом приликом да кажем неколико речи. Широка активност радних људи и грађана, уз водећу улогу радничке класе и Савеза комуниста, омогућила је да у претходном периоду остваримо значајне резултате у материјалном и друштвеном развоју.

Доношењем и спровођењем Устава и конгресних одлука, системских закона, планова развоја и других друштвених докумената, постављене су чврсте основе за стабилнији привредни и друштвени развој, за даљи материјални и културни напредак наше Републике и целе земље.

Улога и позиција радничке класе и радних људи у овладавању друштвено-економским и друштвено-политичким односима битно су ојачали. Проширен је простор за пуну стваралачку иницијативу и деловање свих прогресивних снага друштва и сваког радног човека. Повећана је економска стабилност, ефикасније се решавају многа економска и социјална питања, а виде се резултати у удруживању рада и средстава и слободне размене рада на самоуправним основама.

Учвршћивањем самоуправних друштвено-економских односа створена је реална подлога за развој политичког система социјалистичког самоуправљања на свим нивоима друштвеног организовања. Делегатски систем заснован на широкој активности радних људи и грађана стално је у пракси потврђиван. Усавршаван је систем друштвене самозаштите и опште-народне одбране. Стално су обогаћиване и прошириване могућности остваривања што пуније равноправности, братства и јединства наших народа и народности. Остварен је висок степен јединства и политичке стабилности у Републици и целој земљи, што је све уз посебан допринос Председника Тита, ојачало међународни положај и углед наше земље, учврстило њену независну позицију и увећало престиж наше несврстане политике.

Хтео бих да вас подсетим и на неке од најзначајнијих резултата који су остварени у материјалном развоју у веома сложеним приликама економске природе. При томе, наравно, резултате које смо постигли не можемо оцењивати само квантитативно и статички, већ у светлу онога од чега смо пошли, шта смо све учинили да бисмо те резултате остварили и какве су материјалне и друштвене основе створене и какве су перспективе отворене за даљи укупан друштвени развој.

Просечна стопа раста друштвеног производа укупне привреде у СР Србији током протекле четири године износила је 6%, индустријске производње 8%, а пољопривредне производње близу 40%. Животни стандард је растао по стопи од 5,70% годишње, у чему се лична потрошња повећавала по стопи од 5,5 а друштвени стандард по стопи од 6,30%. Запослено је нових 445.000 радника и изграђено је 220.000 станова. Остварени су продори у даљој индустријализацији, као и позитивне промене у гранској структури привреде у корист приоритетних грана индустрије (производња енергије, сировина и средстава рада). Убрзан је развој пољопривредне производње и побољшана њена структура, захваљујући, пре свега, развоју самоуправних друштвено-економских односа и повезивању друштвеног и индивидуалног сектора.

Постигнути су значајни резултати у остваривању политике бржег развоја привредно недовољно развијених подручја у Републици, посебно Социјалистичке Аутономне Покрајине Косова.

У остваривању економске стабилизације значајни резултати су постигнути на превазилажењу неликвидности у привреди, отклањању инвестиција без покрића, у сузбијању инфлације и економској консолидацији већег броја радних организација у привреди. Остварују се све складнији односи између робних и куповних фондова, динамизирана је инвестициона активност уз учвршћивање тежишта на инвестицијама у привреди.

У друштвеним делатностима, посматрано у целини, постигнут је такође приметан развој у складу са растућим потребама друштва. У пракси се већ реализује реформа основне школе и остварују заједничке основе средњег усмереног образовања. Изграђена је основа друге фазе средњег усмереног образовања, а све дубље се остварује самоуправни преображај високог школства. Учињен је видан напредак у науци, култури, информисању, социјалној заштити и другим друштвеним делатностима.

Постигнути су, даље, завидни резултати у јачању одбрамбене способности Републике, у кадровском, организационом и материјалном оспособљавању органа унутрашњих послова и правосудних органа, као и ка изградњи и остваривању друштвене самозаштите у најширем смислу.

Сви ови остварени резултати су претпоставка за даљи, још успешнији укупан друштвени развој и они нас обавезују на одговорније и амбициозније прегалаштво. То значи, свесни смо да се на достигнутом, вишем степену привредног и друштвеног развоја, пред нас постављају сложенији проблеми и нови задаци како би се обезбедио континуитет друштвеног и привредног развоја. Извршно веће, као извршни орган Скупштине, мора тако деловати да у највећој могућој мери доприноси изграђивању и остваривању политике Скупштине и одлука које доноси. Извршно веће ће се нарочито ангажовати на даљем развоју социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа, остваривању политике економске стабилизације и договорених циљева развоја привреде и друштвених делатности, на задацима у области друштвене самозаштите, општенонародне одбране и безбедности земље.

Развој социјалистичких самоуправних друштвено-економских односа на уставним концепцијама и решењима која су утврђена Законом о удруженом раду и другим системским законима остаје и даље један од главних и веома сложених задатака који стоје пред свим самоуправним субјектима у Републици, делегатском Скупштином па отуда и самим Извршним већем.

Пракса нам стално доказује да појаве економске и друштвене нестабилности имају своје дубље узроке у отуђености дохотка и вишка рада од радника који га стварају, у разд-

војености појединих делова дохотка и у њиховом аутономном кретању, дакле, у остацима старих односа. Укупна друштвена акција која укључује још увек неопходне административне мере мора отворати простор за успостављање нових друштвених односа — за управљање радника у основним организацијама удруженог рада целокупним друштвеним дохотком.

У том смислу и у наредном периоду Извршно веће има на овом плану значајне задатке, не само да прилагођава свој рад и деловање променама у друштву него и да буде активан носилац ових промена, полазећи при томе од конгресних ставова, одлука Скупштине и своје уставне одговорности и положаја.

Тако ће, у интересу и под непосредном контролом радника, самоуправним удруживањем рада и развојем политичког система социјалистичког самоуправљања на његовим основама израстати нова самоуправна организација друштва, успешно ће јачати и развијати се социјалистичко самоуправљање.

Процес конституисања и самоуправног повезивања делова слободно удруженог рада и систем удруженог рада и нови положај радног човека у њему постоје све више материјална снага нашег даљег развитака. Морамо ипак имати на уму да се самоуправљање у свом развоју суочава са многим замкама, опасностима, наслеђеним и новим противречностима, што од свих нас захтева сталну, организовану и доследну активност у учвршћивању и даљем развоју социјалистичких самоуправних друштвено-економских и друштвено-политичких односа.

Пред нама су, значи, још увек значајни задаци у области организовања удруженог рада, јер у реализовању односа за које се залажемо, у борби за основну организацију удруженог рада и за развој процеса удруживања рада и средстава и самоуправног планирања, нису настајале само позитивне последице.

Достигнути ниво опште економске развијености СР Србије, као и карактер актуелних економских и социјалних проблема захтевају да друштвено-економски развој у наредном периоду буде динамичан и стабилан, усмерен ка остваривању вишег квалитета у привредном развоју заснованог на вишем степену укупне самоуправне организованости и ефикасности, бржем расту продуктивности рада, унапређењу ефикасности и структуре инвестиција, усклађењем регионалном и структурном развоју, повољнијим резултатима у спољнотрговинској размени, рационалнијем коришћењу и потпунијем активирању свих материјалних фактора производње и кадровских потенцијала и све већем дохотку на тој основи.

У наредном периоду значајан део активности Извршног већа биће посвећен остваривању задатака утврђених основама заједничке политике дугорочног развоја до 1985. године и Друштвеног плана за период од 1976. до 1980. године, као и изради и усвајању новог средњорочног плана. У утврђивању и реализовању планова и програма развоја морамо заострити степен друштвене одговорности свих носилаца планирања за њихово извршавање. Нашом активношћу морамо подстицајно деловати на нове носиоце планирања и омогућавати да циљеве и задатке развоја стварно опредељују радници који тиме, будући да су друштвено-економски највише заинтересовани, преузимају и обавезу и одговорност за њихову реализацију.

Својим радом и укупним деловањем Извршно веће мора доприносити већој афирмацији система самоуправног друштвеног планирања, друштвеног договарања и самоуправног споразумевања о заједничким интересима и циљевима развоја, удруживању рада и средстава ради остваривања већег заједничког дохотка и међусобном планском повезивању организација удруженог рада у шире облике самоуправне организованости, ради овладавања целином односа друштвене репродукције.

Таква пракса у планирању заједничких и друштвених потреба обезбедиће да се и обим, структура, програмска оријентација, квалитет рада и темпо развоја сваке од делатности и области потреба усклађују са интересима и захтевима развоја друштвеног рада и реалним могућностима које пружа доходак основним организацијама удруженог рада у материјалној производњи. То је једини пут да се на трајним основама ставе под контролу удружених радника сви делови дохотка и тзв. потрошња доведе у везу са оствареним дохотком. Тако ће се остваривати стабилнији развој и привреде и друштвених делатности и обезбедити да он буде у складу са реалним потребама и стварним материјалним могућностима.

У том смислу и законодавна активност у Републици треба да отвара све шири простор за самоуправно регулисање друштвено-економских односа. Преношењем тежишта одлучивања на самоуправно споразумевање, у коме о одређеним питањима одлучују десетине хиљада самоуправних субјеката, знатно је појачана потреба да се друштвеним договорима афирмишу одређени принципи, ставови и политика органа на нивоу Републике, како би

се помогло самоуправним субјектима у уређивању међусобних односа. Извршно веће и органи управе морају се посебно организовати и оспособити за извршавање ових задатака.

Неопходно је да се Извршно веће Скупштине још више ангажује на преображају и развоју самоуправних интересних заједница.

Значај, место и друштвено-економски положај факултета, болнице, музеја, библиотеке, позоришта, школе или научног института нису унапред и једном заувек дат, независно од њиховог рада, већ се стално морају потврђивати радом и доприносом који радници у овим организацијама дају расту друштвене продуктивности рада, задовољавању све разудијених потреба радника и развоју друштва у целини.

У областима друштвених делатности, образовања, науке, културе, социјалне и здравствене заштите и пензијско-инвалидског осигурања потребна је организована и енергична акција свих друштвених субјеката на правцу развоја правог друштвено-економског садржаја интересног организовања и остваривања слободне размене рада између радника, радних људи и грађана у различитим областима друштвеног рада.

Морамо се истрајно залагати да се на основу Устава и Закона о удруженом раду у области међусобних односа привредних и друштвених делатности изврши суштинско преображавање друштвено-економских односа. Такође, морамо се више заложити за развој самоуправних интересних заједница у области инфраструктуре и комуналних делатности.

Другарице и другови делегати, текућа економска политика својим садржајем, концепцијом и мерама треба да доприноси привредној стабилизацији и остваривању циљева утврђених за средњорочни плански период.

Привредни токови и данас изражавају тенденцију нестабилности у појединим областима и гранама које отежавају успешно остваривање економске стабилизације.

Висок је раст заједничке и опште потрошње. Отуда један од актуелних и приоритетних задатака јесте свођење потрошње у границе реалних материјалних могућности.

Висока је неусклађеност извоза са увозом. Достигнути степен развоја, међутим, захтева квалитативне промене у производњи и привређивању и на тим основама шире укључивање у међународну поделу рада, у чему сада републике имају посебну одговорност. Потребно је више квалитетнијих производа, све већег стандарда и асортимана, јер страна тржишта траже робу конкурентну и по цени и по квалитету.

Не можемо се и даље некритички ослањати на увоз технологије и лиценци, поготово оних које захтевају потом и увоз репроматеријала и делова, а истовремено запостављати домаће могућности, не само у Републици. Даље, незадовољавајући је ниво репродуктивне способности привреде и обим самофинансирања, још је недовољан раст продуктивности рада и недовољно брз темпо структурних промена у привреди предвиђених планом.

Извршно веће ће своју активност усмерити на доношење, односно предлагање мера које ће подстицати:

- повећање продуктивности рада и економичности пословања како би то били изузетно атрактивни циљеви за организације удруженог рада;
- стварање већег дохотка на основу више продуктивности рада и веће ефикасности пословања као и обезбеђивању таквог развоја друштвених делатности како би оне што више биле у функцији подизања продуктивности рада и ефикасности привређивања;
- динамизирање производње у складу са могућностима пласмана на домаћим и страним тржиштима, јер је то једина реална алтернатива за повећање дохотка, ширење материјалне основе самоуправљања и раст животног стандарда радника;
- побољшање материјалног положаја организација удруженог рада у привреди и повећање степена њиховог самофинансирања, које ће се заснивати, пре свега, на расту дохотка заснованом на вишој продуктивности рада и бољој економији коришћења средстава, али и на померању односа у расподели дохотка у корист привреде;
- бржи раст извоза и повећану одговорност производно-прометних асоцијација за билансирање робне размене с иностранством, као и развијање механизма којима ће се смањивати неповољни утицај кретања на светском тржишту на домаћу економију;
- поштовање самоуправно утврђених принципа, критеријума и мерила распоређивања дохотка и даље развијање расподеле личних доходака у складу с оствареним резултатима укупног рада радника, на развијању таквих односа у проширеној репродукцији у којима ће радници у основним организацијама удруженог рада располагати целокупним вишком рада.

Успех текуће економске политике у великој мери зависи од успешности рада на системским решењима. Неопходно је да наша активност буде усмерена на конкретизацији

уставних решења, пре свега, у области цена, планирања и система проширене репродукције.

У наредном периоду Извршно веће ће посветити посебну пажњу складнијем и динамичнијем регионалном развоју и убрзавању привредног и друштвеног развоја недовољно развијених подручја у Републици, а посебно у остваривању циљева утврђене заједничке политике бржег развоја САП Косова. Посебна брига при овом посветиће се јачању оних облика развојне политике који ће се заснивати на непосредном доходовном повезивању организација удруженог рада из развијених и привредно недовољно развијених подручја, путем удруживања рада и средстава на самоуправној основи.

Озбиљни задаци очекују нас у даљем остваривању политике подстицаја недовољно развијених подручја у СР Србији без покрајина. Пословима из надлежности већа морамо посебно подстицати и обogaћивати форме програмско-развојног повезивања организација удруженог рада из развијених и недовољно развијених подручја Републике и целе земље.

Значајни и одговорни задаци налазе се пред Извршним већем на правцу даље изградње и јачања јединственог система друштвене самозаштите, општенародне одбране и безбедности земље. Поред ангаљовања на подруштвљавању општенародне одбране и самозаштите, Извршно веће има и посебне задатке на доследној реализацији развојних планова у овој области, затим на кадровском, организационом и материјалном оспособљавању правосудних органа и органа унутрашњих послова, ради што ефикасније заштите уставности и законитости, енергичне борбе против свих врста криминала и ради спречавања непријатељске и друге антисамоуправне делатности.

Остваривање свих ових сложених задатака захтева да Извршно веће максималну пажњу посвети и организацији, методу и ефикасности сопственог рада, као и рада органа републичке управе.

Извршно веће ће настојати да у што већој мери оствари прилагођавање свог рада и рада органа управе делегатском систему одлучивања у Скупштини, усавршавајући постојеће и изналазећи нове облике сталне сарадње и консултовања са делегацијама самоуправних организација и заједница, са друштвено-политичким и друштвеним организацијама, научним и стручним институцијама, у чему значајну помоћ треба да пруже друштвени савети. Посебна пажња такође ће бити посвећена неговању сарадње и координације с одговарајућим органима аутономних покрајина, других република и федерације.

Обезбеђење услова и претпоставки за развој самоусталне, одговорне, стручне, ефикасне и иницијативне управе такође је задатак Извршног већа у складу са његовом уставном одговорношћу.

Дозволите ми, другарице и другови делегати, да на крају изразим своје уверење да Извршно веће своје задатке и обавезе може успешно реализовати једино уз најширу сарадњу са свим самоуправним снагама у Републици. Значајан напредак који је остварен у претходном периоду не сме стварати илузију да су све противречности и тешкоће превазиђене, све могуће кризе избегнуте. Истовремено, достижни су циљеви и остварљиви задаци које смо себи поставили ако заједничким снагама будемо самопрегорно радили на оживотворењу система и политике који су утврђени уставима и одлукама конгреса Савеза комуниста. (Аплауз).